

Bağdat Konferansı: ABD'nin Çekilmesine Hazırlık mı Yoksa Yeni Bir Bölgesel Dengeye Aracılık mı?

ZUBIR R. AHMED

14 EYLÜL 2021

(Bu metin İngilizce orijinal versiyonundan tercüme edilmiştir.)

Giriş

Ağustos 2021 başlarında Mustafa Kazımi hükümeti, bölgesel sorunlara ve bunların üstesinden gelmenin yollarına odaklanacak olan bir “Irak’a Komşu Ülkeler Konferansı” düzenleneceğini açıkladı. 28 Ağustos 2021 tarihinde düzenlenen konferans öncelikli hedefi Irak’ın komşuları olan İran, Türkiye, Suudi Arabistan, Kuveyt ve Ürdün’ü (Suriye davetli değildi) bir araya getirmektir. Fakat katılımcı listesi daha sonra Fransa, Mısır, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) gibi bölge dışı ve birbirine komşu olmayan ülkelere de kapsayacak şekilde genişletildi. Ayrıca, Arap Birliği; Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler gibi bölgesel ve uluslararası örgütlerin de delegeleri davet edildi. Bağdat Zirvesi’nin önemi, Irak’ın ilk kez bölgesel gerilimleri azaltmak üzere katılımı yüksek üst düzey bir konferans kapsamında diplomatik bir inisiyatif almasıdır. Konferansın etkisini konuşmak için henüz çok erken olsa da Irak bölgesel bir diyaloga zemin hazırlayabilirse bu Irak’ın 2003 sonrası dönemdeki en önemli diplomatik başarısı olacak ve bölgesel bir aktör olarak statüsünü normalleştirecek.

Kazımi hükümetine verilen yetkinin genişletilmiş kapsamıyla birlikte bu konferans, 2003’te Birleşik Devletler’in (ABD) ülkeyi işgali sonrası Irak diplomasisinin dönüm noktası olarak değerlendiriliyor. Bu makale Irak hükümetinin Bağdat İşbirliği ve Ortaklık Konferansı’nı düzenleme amacını açıklayacak. Bu noktada Irak’a yönelik ABD desteğinin ve Irak’ın korunup sürdürülmesine olan bağlılığının geleceğine ilişkin belirsizliğin Iraklı liderleri bölgesel iş birliği ve entegrasyon arayışına zorladığını iddia ediyorum. Ayrıca Bağdat, ABD’nin Irak’taki misyonunun değişmesinin ardından yapıcı bir rol üstlenmek için Irak’ın komşuları arasında bölgesel bir uzlaşma kurmayı amaçlıyor. Irak hükümetinin bu girişiminin başarısı büyük ölçüde iki ana şarta bağlı olacak: Birincisi, erken seçim sonrası kurulacak Irak hükümetinin niteliği, ikincisi ise ABD-İran nükleer görüşmelerinin sonucu.

Amerika’nın 2011’de Irak’tan çekilmesinden sonra ülkenin bölgesel ve uluslararası arenadaki münasip rolünü yeniden güçlendirmeyi amaçlayan birçok girişimde bulunuldu. En son yapılan girişim bu yılın Haziran ayının sonlarında Irak, Mısır ve Ürdün arasında üst diplomatik seviyede imzalanan bir anlaşmaydı. Irak Başbakanı Kazımi, bu anlaşmayla Arap devletlerinin Suriye, Filistin, Libya ve Yemen’deki çatışmaları çözmek amacıyla “iş birliği ve koordinasyonla ortak bir vizyon” geliştirmeyi amaçladığını belirtmişti.² Kazımi’nin göreve başladığı Mayıs 2020’den bu yana ABD, Avrupa ülkeleri ve daha düşük seviyede Arap Körfez ülkelerinin Irak’ın komşu ülkeler ve bölgesel aktörlerle olan ilişkilerini dengeleyici bir tarzda ülkesini yönetebileceği yönünde yüksek beklentileri vardı. Kazımi’nin iktidara gelmesi uygun bir zamanda gerçekleşti çünkü öfkeli protestocular ve Irak’ın kilit uluslararası destekçileri güçlü

***Bağdat, ABD'nin Irak'taki misyonunun
değişmesinin ardından yapıcı bir rol
üstlenmek için Irak'ın komşuları arasında
bölgesel bir uzlaşmayı amaçlıyor***

siyasi ve hukuki kurumlar kurup, silahlı milis grupları kontrol altına alarak yolsuzlukla mücadele edebileceğini umut ediyordu. Halkın Kazimi hükümetinden beklentileri yüksekti ve kabinesi ilk başlarda Irak'ın farklı kesimlerinden de geniş destek aldı.³

Kazimi'nin bölgesel diplomasisi açısından önceki yönetimlerin sahip olmadığı ve kendi lehine işleyen iki faktör vardı. Birincisi ve en önemlisi, Irak'ın Şii nüfusu arasında İran'a duyulan siyasi destek ve yakınlığın azalmasıydı. 2020 sonlarında yapılan anketlere göre "İran politik İslam modeli olarak Şii'ler arasında yumuşak gücünü kaybetti." Öyle ki Iraklıların yüzde 85'inden fazlası ve Şiiilerin yüzde 82'si İran'ın Irak'ta olumsuz bir rol oynadığını söylüyordu.⁴ İkinci faktör ise başta Şii nüfus olmak üzere halkın 2003'ten bu yana Irak'taki siyasi sürece hükmeden geleneksel siyasi elite duyduğu güvenin zayıflamış olmasıydı. Son yıllarda Şii topluluklar Iraklı Sünni ve Kürtlere kıyasla siyasi sistemlerinden daha yüksek oranda memnuniyetsizlik gösterdi.⁵ Irak'ın siyaset sahnesindeki bu iki farklı durum Iraklıların, özellikle de Şiiilerin hem İran hem de mevcut siyasi elite karşı duyduğu hayal kırıklığının bir göstergesiydi. Yukarıda bahsedilen değişimler Kazimi hükümetine Irak diplomasisinin kapsamını genişletip Arap bölgesi içinde ilişkilerini dengelemesi için alan ve daha da önemlisi yetki tanıdı.

Kazimi Yönetimi İçin Bir Başarı Olarak Bağdat Zirvesi

Kazimi hükümeti bu yıl birkaç önemli diplomatik başarıya imza attı. Papa Francis'in Mart 2021 ziyareti de Irak'ın diplomasi ve dünyayla temas konusunda hazır olduğunu gösterdi. Kazimi için "diplomatik zafer" olarak görülen başka bir önemli olay da Bağdat ile Washington arasında imzalanan ve ABD'nin Irak'taki savaş misyonunu 2021 sonuna doğru sona erdiren Stratejik Diyalog oldu. Benzer şekilde Haziran sonunda düzenlenen ve Irak, Mısır ve Ürdün'ün bir araya geldiği üçlü zirve yönetim için diplomatik bir başarı olarak değerlendirildi.

Kazimi'nin bölgesel diplomasi girişimi ülke içindeki siyasi parçalanmışlıkla yakından alakalı. Partiler, özellikle de Şii parti ve bloklar iç sorunlar ve 10 Ekim'de gerçekleşmesi planlanan seçimler için mevcut politik performanslarını ve sahip oldukları kitleleri

Kazımı'nın bölgesel diplomasi girişimi ülke içindeki siyasi parçalanmışlıkla yakından alakalı

hesaplamak ile meşguller. Bu durum Kazımı ve hükümetine birçok Şii grubun esas dış hamisi olan Tahran'ın rakipleri dahil bölgesel güçlerle konferans ve toplantılar yapmasına muhalefet edecek güçlü sesler olmadan hareket etme alanı sağladı.

Kazımı hükümeti bölgesel diplomaside başarılı olurken iki temel vaadi olan protestocuların katillerinden hesap sorma ve ülkeyi adil ve barışçıl seçimlere hazırlamayı hayata geçiremedi.⁶ Kazımı hükümetinin karşılaştığı iç sorunlar Başbakanı, odağını bölgesel ve uluslararası konulara yönlendirdi. Kazımı şimdiye kadar gelecek seçimlere katılıp başbakan olarak iktidarda kalmak için bir siyasi blok veya parti kurmaya yönelik net bir niyet göstermedi. Fakat geleneksel partilerin zayıf performansı, Sadr Hareketi ile kilit Kürt ve Sünni partilerinin desteği ve her şeyden önce Şii saflardaki bölünmeler Kazımı'nın bir mutabakat ismi olarak bir kez daha başbakanlığa uygun görülmesiyle sonuçlanabilir. Ayrıca yukarıda söz edilen diplomatik faaliyetlerin çoğu devamlılık gerektiriyor ki bu da Kazımı'nın muhtemel bir ikinci dönem için bölgesel güçlerin de desteğini almasına yardımcı olabilir.

İran da kendi lehine Kazımı'nın girişimine resmi olarak itiraz etmedi ve desteğini açıkladı. Irak Dışişleri Bakanı İranlı mevkidaşına zirve davetiyesini verdiğiğinde İran'ın yeni Dışişleri Bakanı Hüseyin Emir Abdullahiyan "Tahran'ın bölgeyle ilişkilerini ekonomik ve kültürel iş birliğiyle, kendi tabiriyle uluslararası güçlerin alışılmış müdahaleleri olmadan geliştirmek istediğini" ifade etti.⁷ İran ayrıca bu zirveyi kendi bölgesel ajandası için bir platform olarak da kullanmaya çalıştı. İran'ın Bağdat Büyükelçisi İrac Mescidi Kazımı'yi methederek yaptığı girişimi "direniş projesine bir hizmet"⁸ olarak tanımladı. Bu aşamada İran'ın Bağdat'ın Arap dünyasına yönelik diplomatik girişimiyle ilgili duruşunu tahmin etmek için henüz çok erken. Ancak Tahran'dan daha bağımsız bir Bağdat ve Iraklı Şiiiler arasında daha fazla Arap milliyetçi duygulara neden olacaksa İran'ın bölgesel gücüne karşı büyük bir meydan okuma teşkil edebilir.

ABD'nin Çekilmesine Hazırlık

Amerikan askerlerinin Irak'tan çekilmesi Irak üzerinde daha çok bölgesel rekabete neden olabilir. Bunun için Körfez devletlerinin İran'ın Irak'taki nüfuzuna karşı koyabilmek için burada daha kararlı bir rol oynaması bekleniyor. ABD ise Bağdat'ın Arap devletlerine yönelmesini Irak'ta İran'a karşı bir strateji olarak destekliyor. Buna örnek olarak, ABD Bağdat Zirvesi'ni desteklerken Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi daimî üyeleri, Gzo

Bağdat Zirvesi, Washington'un Irak'taki kaldıraç gücünün kademeli azalışı için bir hazırlık ve Tahran'ın nüfuzunu dengelemek için Arap bölgesel düzenine bir entegrasyon girişimi gibi görünüyor

ülkeleri ve Avrupa Birliği'nden delegeler de zirveye katıldı. Hâlihazırda ABD ve özellikle de Fransa, Amerikan misyonunun bu yılın sonunda değişmesinden sonra Irak'ın komşularının müdahalesinden kaygılanıyor. Bu noktada Bağdat Zirvesi, Washington'un Irak'taki kaldıraç gücünün kademeli azalışı için bir hazırlık ve Tahran'ın nüfuzunu dengelemek için Arap bölgesel düzenine bir entegrasyon girişimi gibi görünüyor. Şöyle ki Irak, ABD askeri destek ve varlığı yokken bölgesel siyasete entegre olmazsa kuzeyde Türk müdahalesi, ülkenin diğer kesimlerinde ise İran müdahalesine karşı daha da korunmasız hale gelir. Türkiye'nin Irak'ın kuzeyinde bulunan Kürdistan İşçi Partisi'ne (PKK) karşı askeri operasyon ve faaliyetleri daha da kapsamlı hâle geldi ve Türkiye, Kürdistan Bölgesi'nde (IKB) daha fazla askeri üs inşa etti. Türkiye'nin IKB'deki varlığı en az 41 askeri nokta ve merkezden oluşup Irak'taki Kürt topraklarında bu, 25 km derinliğe ulaşıyor ve batıdan doğuda İran sınırına birkaç km yakınına kadar da uzanıyor.⁹ Konferanstan birkaç gün önce Türkiye Sincar'da bir hastaneyi bombaladı. Bu durum bile Irak'ın kendini bölgesel bir aktör olarak güçlendirip iç otoritesi ve egemenliğini sürdürmekten hâlâ uzak olduğunu gösteriyor.

Şu anda ABD'nin Irak'taki himayesi ile askeri varlığının yerini almak için bir rekabet olmasa da uluslararası aktörlerin yakın gelecekte ülkede oluşabilecek muhtemel bir boşluğu doldurmak için kesinlikle bir alan var. Fransız Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un konferansa güçlü bir destek sağlayan katılımı bunun bir göstergesiydi. Cumhurbaşkanı Macron'un Eylül 2020'de ülkeyi iki kez ziyaret etmesiyle Paris'in Irak'taki siyasi temasları da arttı. Macron, Bağdat'taki bir basın toplantısında "Amerikalıların tercihlerinden bağımsız olarak Irak hükümeti destek istediği sürece terörle mücadele için Irak'taki varlığımızı sürdüreceğiz" ifadesinde bulundu.¹⁰ Diğer AB ülkelerine kıyasla Fransa şu anda Kürdistan Bölgesi dahil farklı taraflarla temaslar kurarak dinamik bir rol oynuyor. Fransa için Irak'ın enerji sektörüne ve IŞİD'e karşı verdiği savaşa müdahil olmak gibi önemli birkaç konu var. Cihatçı grup yenilmiş olmasına rağmen hâlâ Irak ve Suriye genelinde 8.000 kadar savaşçıyı kumanda ediyor.¹¹ Afganistan'ın aksine Irak'ta müdahil olup boşluğu doldurmaya hazır Fransa gibi diğer uluslararası aktörler ve İran ve Türkiye gibi yükselen bölgesel güçler mevcut. Kasım 2020'de Savunma Bakanı Cuma İnad başkanlığındaki bir Iraklı heyet Fransa'yı ziyaret etti. İnad "Fransa'nın başkentine yaptığımız ziyaret iki ülke arasında Iraklı güçlerin eğitim ve donanımı ve terörle mücadele konusundaki iş birliğini güçlendirmeyi amaçlıyor." dedi.¹²

Dahası Fransa Irak ve Kürdistan bölgesinin İran ve Türkiye'nin tahakkümüne girmesini istemiyor. Konferanstan sonraki pazar günü Macron, 2014-2017 döneminde fiilen IŞİD'in başkenti olan Sünni çoğunluklu Musul kentini ziyaret etti. "Tekrar (Fransız) konsolosluk ve okullar açma" sözü verip Musul'daki yeniden inşa sürecinin gidişatını "çok yavaş" diyerek eleştirdi.¹³ Bunlar Fransa'nın ABD'nin misyonunun beklenen değişiminden sonra Irak'la daha derin temaslar kurmak istediğinin açık göstergeleri.

Irak ve Bölgesel Güçler

ABD öncülüğündeki 2003 Irak işgalinin ardından Irak'ın komşularının iç işlerindeki rolü her zaman sorunlu ve karmaşık bir konu oldu. Konunun ABD'nin 2003 işgali öncesinde Irak'ın komşularının güçleri ve siyasi ve güvenlik ajandalarını hesaba katmayı açıkça ihmal etmiş ve Irak'ın bölgesel güvenliğinin komşularıyla ne derece iç içe olduğunu anlayamamış olması gibi çeşitli yönleri var. Bu durum Irak işgalinin bir yanda Fars Körfezi'ndeki bölgesel güç dengesi, öte yandan 'bölgesel çatışma blokları' üzerindeki etkileri açısından özellikle önem arz ediyor. Ortadoğu'daki bölgesel devlet sisteminin "sürekli geçirgenliği" bölge düzeniyle ilgili ciddi analizlerde dikkate alınması gereken önemli bir faktördür. Tarihi, ekonomik, dini ve demografik faktörlerine bakıldığında Irak oldukça çalkantılı bir konumda ve bununla ya bölgenin istikrarlı hale gelmesine veya daha da istikrarsızlaştırılmasına neden olabilecek daha büyük bir bölgesel etki kaynağı olma potansiyeline sahip. Dolayısıyla Fars Körfezi ve Levant gibi müdahale edilmiş bir bölgesel devlet sisteminde İran, Türkiye ve Suudi Arabistan (2011'den önce Suriye) gibi birkaç bölgesel gücün bulunması ABD'nin çekilmesi sonrasında Irak için son derece zorlu olacak.

Bölgesel düzeyde 2003'teki rejim değişikliğinden sonra komşularının Irak'ın iç işlerine karışması için iki önemli saik vardı. Birincisi, Fars Körfezi ve Levant alt bölgelerinin mevcut bölgesel güvenlik kompleksi nedeniyle karmaşıklaşan dinamikler Irak'a komşu ülkelerin çoğunun iç ve bölgesel güvenliklerini Irak'ın istikrarına bağlıyor. Bu ülkelerin bölgesel olarak ciddi anlamda birbirlerine bağımlı oldukları dikkate alındığında birbirlerinden ayrıştırılarak doğru bir şekilde analiz edilemezler. Dahası Iraklı grupların birbirleriyle ve Irak'ın komşularıyla olan ilişkileri iç ve bölgesel faktörler arasında güçlü bağlantılar yarattı. Bu ilişkilerin tarihi, etnik ve mezhepsel kökleri var ve bir grup siyasi veya mezhepsel aktör korunmadığını düşünürse dış müttefiklerinden destek ister. Bu durum ABD'nin Irak işgalinden sonra Şii, Sünni ve Kürtler için söz konusuydu.

Ortadoğu'daki bölgesel devlet sisteminin "sürekli geçirgenliği" bölge düzeniyle ilgili ciddi analizlerde dikkate alınması gereken önemli bir faktördür

İkincisi, ABD'nin Irak işgali bölgesel güç dengesini İran'ın lehine Suudi Arabistan, Türkiye ve hatta Suriye'nin aleyhine olacak şekilde bozdu. İç içe geçmiş bölgesel güvenlik nedeniyle bu değişimin ana itici güçleri etnik ve mezhepsel faktörler oldu. Bunun sonucunda 2003'ten sonra Irak'ta yaşanan sosyo-politik gelişmeler Irak'ın komşularını etnik-mezhepsel bloklara bölerek İran, Suriye, Suudi Arabistan ve Türkiye'nin Irak'ın iç işlerine düzenli olarak müdahale etmesini kolaylaştırdı. Dahası, ABD'nin Irak'taki varlığı bölgesel güçlere, özellikle de İran ve Suriye gibi ABD ile ilişkilerini karşılıklı güvensizlik, hatta düşmanlığın belirlediği ülkeler için stratejik bir tehdit oluşturdu.

Iraklı yetkililer ortak bölgesel güvenlik ve ekonomi açısından karşılıklı bağımlılığa dayalı yeni bir bölgesel düzene katkı sunmayı umuyor.¹⁴ Iraklı taraflar Afganistan'dakine benzer bir durumun Irak'ta tekrarlanma ihtimalinin farkında. Dolayısıyla Bağdat bölgesel konferansı ABD himayesine alternatif olarak bölgesel bir güç dengesi kurmakla da ilgili. Fakat Irak'ın kendisini bölgesel siyasette bir köprü olarak tahkim etme isteği İran ile ABD arasındaki nükleer müzakerelerinin geleceğine bağlı. Müzakereler olumlu sonuçlanırsa İran, Irak'ı ABD ve bölgedeki müttefiklerine karşı bir baskı aracı olarak kullanma politikasını asgari seviyeye indirecektir.

Irak'ın Geleceği İçin Olası Sonuçlar?

2003 Amerikan işgalinden bu yana gerçekleşen en büyük diplomatik olaylardan biri olsa da zirvenin sonuçları hakkında konuşmak için henüz çok erken olabilir. En azından Irak'ın bölgesel ve uluslararası sahnede kabul gördüğünü gösterdi. Irak Başbakanı Mustafa Kazımi'ye yakın bir yetkilinin de dediği gibi: "Sadece dışişleri bakanlarını bile bir masada bir araya getirebilirsek bu İranlılar ile Körfez Arapları arasındaki gerilimlerin sonlanması yolunda bir çığır olarak değerlendirilebilir."¹⁵ Fakat konferansın Irak'ın komşuları arasındaki bölgesel rekabet için sonuçlar doğurması muhtemel değil. İran ile Suudi Arabistan arasında aracısız toplantılar olacağına dair hiçbir emare yoktu. İranlı bir yetkilinin Bağdat zirvesi öncesi dediği gibi: "Konferans sadece Irak'a ve bölge ülkelerinin Irak'a yardım etmek için nasıl iş birliği yapabileceğine odaklanıyordu."¹⁶ İran-Suudi Arabistan çatışması bir veya iki toplantıda çözülebilecek bir sorun değil. Bu yüzden de Irak'ın iki ülke arasında bir köprü rolü oynadığı yeni bir bölgesel düzene ihtiyaç var. Fakat konferansın tamamlandıktan sonra bu yönde devam edeceğine ilişkin umut vaat eden bazı gerekçeler olabilir. İran şu anda Amerikan yaptırımları nedeniyle yalnızlaştırılmış

Irak hâlâ bölgesel güçlerin ülkedeki nüfuzundan muzdarip ve hâlâ komşularını etkilemeye yetecek siyasi, ekonomik ve askeri ağırlığa sahip değil

durumda ve İran Cumhurbaşkanı İbrahim Reisi ABD ile çatışma düzeyini düşürüp komşularla ilişkileri onarmak zorunda kalabilir. Öte yandan Suudi Arabistan Biden yönetiminin İran'la müzakere yürütme politikasına şahit olduktan sonra bu görüşmelerin etkisini kestiremediği için gerilimleri azaltmaya çalışıyor.

Bölgesel karmaşıklıklar düşünüldüğünde Bağdat zirvesinin kısa vadede bölgesel düzeyde üretken sonuçlar doğurma ihtimali düşük görünüyor. Bunun nedeni davet edilen birçok ülkenin derin ihtilafları olması ve bölgedeki en nüfuzlu rakip ülkelerin (İran, Suudi Arabistan ve Türkiye) devlet başkanı seviyesinde katılım göstermeyip bunun yerine dışişleri bakanlarını göndermesidir. Irak'ın derin iç bölünmeleri, devlet kontrolü dışındaki güçlü milis gruplar ve kırılğan devlet kurumları gibi birçok nedenden ötürü hâlâ bölgesel siyasete uyum sağlamaktan uzak olduğu savunulabilir. ABD'nin bağları kesmesi (veya çekilmesi) Irak'ın iç ve bölgesel sorunlarla yüzleşmesinde daha fazla zorluk çıkaracak. Dolayısıyla Irak'ın "[Ortadoğu'nun Yeni Güç Simsarı](#)"¹⁷ olduğunu iddia etmek mantıksız görünüyor. Irak hâlâ bölgesel güçlerin ülkedeki nüfuzundan muzdarip ve hâlâ komşularını etkilemeye yetecek siyasi, ekonomik ve askeri ağırlığa sahip değil. Hatta bazen komşularının bölgesel rekabetlerinin içine istemeyerek çekilmekten bile kaçınmıyor. Dahası, konferansın Irak'ın iç işlerine karışılmaması hedefi nihayetinde iki etkene bağlı olacak. Birincisi, gelecek Irak kabinesinin hangi siyasi bloğun hakimiyetinde olacağına bağlı olacak: İran yanlısı milis grupları mı, Sadrcılar mı yoksa Irak'ı bölgesel ve uluslararası arenaya geri getirmeyi amaçlayanlar mı? İkincisi, büyük ölçüde İran'ın Irak'ın iç işlerine olumsuz etkilerini azaltabilecek olan İran-ABD nükleer müzakerelerinin olumlu sonuçlanmasına bağlı olacak. Aksi halde hem Irak hem de daha geniş bölge ancak daha fazla çatışma ve gerilime sahne olacak.

Referanslar

- 1- Fanar Haddad. (31 Ağustos 2021) The Baghdad conference itself isn't as important as what follows. <https://www.thenationalnews.com/opinion/comment/2021/08/30/the-baghdad-conference-itself-isnt-as-important-as-what-follows/>
- 2- Steven A. Cook (11 Ağustos 2021) Iraq Is the Middle East's New Power Broker. *Foreign Policy*. Iranian, Gulf Arab officials meet in Baghdad <https://foreignpolicy.com/2021/08/11/iraq-is-the-middle-east-s-new-power-broker/>.
- 3- Munqith Dagher (25 Mayıs 2021) The Kadhimi government must move quickly if it wants to avoid a potential popular uprising among dissatisfied Shias in Iraq. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/pols-show-increasing-dissatisfaction-will-young-shias-turn-tables-iraqs-political>.
- 4- Munqith Dagher (15 Ocak 2021) Avoiding the Iranian Trap: Iraqi Shia Are not Loyal to Iran. Washington Institute. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/avoiding-iranian-trap-iraqi-shia-are-not-loyal-iran>.
- 5- Munqith Dagher (25 Mayıs 2021) The Kadhimi government must move quickly if it wants to avoid a potential popular uprising among dissatisfied Shias in Iraq. <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/pols-show-increasing-dissatisfaction-will-young-shias-turn-tables-iraqs-political>.
- 6- Marsin Alshamary (13 Kasım 2020) Six months into his premiership, what has Mustafa al-Kadhimi done for Iraq? <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2020/11/13/six-months-into-his-preiership-what-has-mustafa-al-kadhimi-done-for-iraq/>.
- 7- Mina Aldroubi (30 Ağustos 2021) Iraq becomes 'point of convergence' after hosting regional summit. <https://www.thenationalnews.com/mena/iraq/2021/08/30/iraq-becomes-point-of-convergence-after-hosting-regional-summit/>.
- 8- Ibrahim al-Zobeidi (24 Ağustos 2021) What's the purpose of Kadhimi's regional summit? <https://thearabweekly.com/whats-purpose-kadhimis-regional-summit>.
- 9- Rudaw (6 Ocak 2020) Ankara has built nearly 40 'military points' in Kurdistan Region: Turkish presidency. <https://www.rudaw.net/english/kurdistan/o6o72o2o>.
- 10- The Time of Israel (28 Ağustos 2021) Macron vows French troops will stay in Iraq even if US withdraws. https://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/macron-vows-french-troops-will-stay-in-iraq-even-if-us-withdraws/?fbclid=IwAR3uwUf8HMWxKm6O2FyTWKlajZQv24_bCfiz5ENe-WlGhGfDqS8OuRs6nbohttps://www.timesofisrael.com/liveblog_entry/macron-vows-french-troops-will-stay-in-iraq-even-if-us-withdraws/?fbclid=IwAR3uwUf8HMWxKm6O2FyTWKlajZQv24_bCfiz5ENe-WlGhGfDqS8OuRs6nbo.
- 11- Jeff Seldin, (26 Temmuz 2021) Islamic State Resilient as Ever in Iraq, Syria. <https://www.voanews.com/middle-east/islamic-state-resilient-ever-iraq-syria>.
- 12- Shafaq News (6 Kasım 2020) Iraq' Defense Minister arrives in Paris. <https://shafaq.com/en/Iraq-News/Iraq-Defence-Minister-arrives-in-Paris>.
- 13- France 24 (29 Ağustos 2021) Macron visits the former IS group's stronghold in Iraq city of Mosul. <https://www.france24.com/en/middle-east/20210829-macron-visits-the-former-is-group-s-stronghold-in-iraq-city-of-mosul>.
- 14- SocialNews.XYZ (27 Ağustos 2021) Baghdad conference aims to establish new regional order' https://www.socialnews.xyz/2021/08/27/baghdad-conference-aims-to-establish-new-regional-order/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=baghdad-conference-aims-to-establish-new-regional-order.
- 15- Al Jazeera (28 Ağustos 2021) Iraq summit seeks to mend Middle East fracture. <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/27/iraq-summit-seeks-to-mend-middle-east-fractures>.
- 16- Reuters (28 Ağustos 2021) Iranian, Gulf Arab officials meet in Baghdad. Iranian, Gulf Arab officials meet in Baghdad <https://www.reuters.com/world/middle-east/mideast-leaders-plus-france-meet-baghdad-talk-security-diplomacy-2021-08-28/>
- 17- Bkz. Steven A. Cook (11 Ağustos 2021) Iraq Is the Middle East's New Power Broker. *Foreign Policy*. Iranian, Gulf Arab officials meet in Baghdad <https://foreignpolicy.com/2021/08/11/iraq-is-the-middle-east-s-new-power-broker/>.

YAZAR HAKKINDA

Zubir R. Ahmed Erbil Selahaddin Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Fakültesi'nde öğretim görevlisidir. Ahmed, Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Çalışmaları alanlarında uzmanlaşmakta olup, özel ilgi alanları arasında Irak, Türkiye, Suudi Arabistan ve Suriye ile Kürt siyasi dinamikleri bulunmaktadır. Ortadoğu Siyaseti alanındaki doktora derecesini İngiltere'deki Exeter Üniversitesi'nde tamamlamıştır.

AL SHARQ STRATEJİK DÜŞÜNCE KURULUŞU HAKKINDA

Al Sharq Stratejik Düşünce Kuruluşu, demokratik katılım, bilinçli vatandaşlık, çok taraflı diyalog ve sosyal adalet ideallerini teşvik etmek amacıyla, tarafsız ve titiz bir yaklaşımla araştırma yapmayı üstlenen bir düşünce kuruluşudur.

Adres: İstanbul Vizyon Park A1 Plaza Kat:6
No.:68 34197 Bahçelievler / İstanbul / Türkiye
Telefon: +90 212 603 18 15
Faks: +90-212-603 1665
E-posta: info@sharqforum.org

research.sharqforum.org

SharqStrategic

الشرق
للأبحاث الاستراتيجية

AL SHARQ
STRATEGIC
RESEARCH